

Демчишак Руслан
к. політ. н., доц. кафедри ПМВ
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПЕРСПЕКТИВИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

Відносини між Україною та Польщею у новітню добу характеризуються певною послідовністю та етапністю. Дослідження особливостей та закономірностей цього процесу виступає метою нашої роботи.

На 1-у етапі становлення українсько-польських відносин (1991-1995 рр.) Республіка Польща першою із держав світу визнала незалежність України 2-го грудня 1991 р., а вже 4-го січня 1992 р. було встановлено дипломатичні відносини між країнами. 18 травня 1992 р. було підписано широкомасштабний «Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво». На тлі складного історичного минулого взаємовідносин між народами принципово важливою для визначення характеру україно-польських стосунків у новітню добу стала стаття 2-га договору, що констатувала наступне: «Сторони визнають непорушними існуючі і позначені на місцевості кордони між ними і підтверджують, що не мають жодних територіальних претензій одна до однієї і не висуватимуть таких претензій в майбутньому» [2, с.2]. Польська дипломатія відкрито демонструвала зацікавленість у зміцненні незалежності та розвитку добросусідських відносин з Україною у контексті геополітичного поділу Схід - Захід, бажаючи бачити його межею не західний, а на східний кордон України. Водночас для зовнішньої політики нашої держави Польща стала локомотивом європейського вектору розвитку та зв'язуючою ланкою з Європою та Заходом. Таким чином, було вироблено точку зіткнення у реалізації національного інтересу обох держав у зовнішньополітичній сфері, що стало основою двостороннього співробітництва у перспективі.

На 2-му етапі (1995-1999 рр.) українсько-польські відносини отримали подальший розвиток у плані поглиблення всебічного

співробітництва та вироблення договірно-правової бази як його основи. Значному поживленню двосторонніх контактів сприяла підписана у Києві в травні 1997 р. президентами Л. Кучмою та А. Квасневским Спільна заява «До порозуміння і єднання». Використання у документі термінології щодо України та Польщі як «стратегічних партнерів» свідчило про започаткування процесу переходу стосунків між двома країнами у якісно новий етап [5].

Водночас політика багатовекторності як зовнішньополітичний курс України епохи президентства Л. Кучми, проявом якої стало підписання «Великого договору» між Києвом та Москвою (травень 1997 р.), дещо гальмувала висхідну динаміку україно-польських відносин.

Черговий, 3-й етап українсько-польських відносин можна виділити у 1999-2004 рр. Після офіційного вступу до НАТО (березень 1999 р.) Польща остаточно перебирає на себе роль локомотива євроатлантичних прагнень України. Демонстрацією важливості європейського вектора зовнішньої політики України та ототожнення себе з відповідним регіоном стає проведений 14-15 травня 1999 р. у Львові 6-го саміту Президентів країн Центральної і Східної Європи.

Офіційне членство Польщі в ЄС (з 1-го травня 2004 р.) започаткувало 4-й етап українсько-польських відносин (2004-2010 рр.). Вступ Польщі до Європейського Союзу створив для України нову реальність: серед його членів уперше з'явилася країна, яка лобювала український курс на членство в ЄС, а також і НАТО. Президентські вибори, що відбулися на Україні 21 листопада 2004 року, та події «помаранчевої революції», що послідували за ними, засвідчили активну зацікавленість Польщі і особисто Президента А. Квасневського політичною стабільністю в Україні.

В епоху президентів В. Ющенка та Л. Качинського характер українсько-польських відносин став ще більш інтенсивним. Зовнішньополітична лінія Польщі в ЄС знайшла своє відображення в спільній польсько-шведській пропозиції «Східне партнерство». Під час зустрічі міністрів закордонних справ Європейського Союзу 26 травня 2008 р. в Брюсселі Польща та Швеція представили спільну пропозицію у сфері поглиблення

східного напрямку політики ЄС, що отримала назву «Східне партнерство ЄС». Ініціатива СП адресована шести країнам: безпосередні адресати – Україна, Молдова, Грузія, Азербайджан і Вірменія, а також передбачалася технічна й експертна співпраця з Білоруссю [6, с.47].

Наступним 5-м етапом українсько-польських відносин стали 2010-2014 рр. Зміна глав держав у 2010 р. (президентом України стає В. Янукович, Польщі – Б. Коморовський) дещо підкорегувала зовнішньополітичний курс країн. Зближення України з Російською Федерацією частково негативно позначилося на відносинах з країнами Заходу загалом і Польщею зокрема. При цьому в урядовому документі «Пріоритети польської політики закордонної 2012-2016 р.» (березень 2012 р.) Україна і надалі іменується стратегічним партнером, усестороннім відносинам з нею відводиться важлива роль [8]. Важливим спільним гуманітарним проектом України і Польщі стало проведення чемпіонату Європи з футболу «Євро 2012».

Новий 6-й етап українсько-польських відносин було започатковано у 2014 р. У цей період 16 травня 2014 р. у Києві відбулося VI засідання Ради МЗС України та МЗС Республіки Польща під головуванням глав зовнішньополітичних відомств двох країн. Захід пройшов у рамках робочого візиту міністра закордонних справ Республіки Польща Р. Сікорського до України. Знаково, що 28 листопада 2014 р. польський сейм ратифікував Угоду про асоціацію України з ЄС, а 4 грудня Угоду про асоціацію ратифікував Сенат Речі Посполитої.

Державний візит Президента України П. Порошенка до Варшави відбувся 17-18 грудня 2014 р. У ході візиту Президент України зустрівся з Президентом Польщі Б. Коморовським, прем'єр-міністром Е. Копач, а також головами палат польського парламенту Б. Борусевичем і Р. Сікорським. Під час візиту було укладено договори про розширення зони малого прикордонного руху, спрощення пересування українських і польських громадян через державний українсько-польський кордон, навчання українських студентів у Польщі та допомогу польських фахівців у проведенні самоврядної реформи в Україні [1].

Прихід до влади у РП президента Анжея Дуди (серпень 1915 р.) та політичної сили «Право і справедливість» на чолі з Ярославом Качинським (жовтень 1915 р.) призвели до певної напруги в українсько-польських відносинах, започаткувавши 7-й етап українсько-польських відносин. Матеріалом для політичних спекуляцій стали складні та неоднозначні у тлумаченнях сторінки історії обох народів, зокрема протистояння на Волині у 1943-1945 рр. Армії Крайової та загонів УПА. 22 липня 2016 р. Сейм Польщі проголосував за резолюцію з таким формулюванням «Про встановлення 11 липня Днем пам'яті поляків, жертв геноциду, вчиненого ОУН-УПА». Основою резолюції став проект правлячої партії «Право і справедливість»[4].

Супроводжуючі нормативний акт заяви були покликані дещо пом'якшити його сприйняття українською владою та громадськістю. Доповідач Міхал Дворчик заявив, що прийняття цієї резолюції не спрямоване проти українського народу, тому що Польща не застосовує колективну відповідальність. У документі також висловлюється солідарність з Україною, яка бореться з зовнішнім агресором за територіальну цілісність. Підкреслюється, що єдиною дорогою до істини є шлях до примирення [4].

Українська влада загалом утрималася від симетричної відповіді. Реакція ж української громадськості була неоднозначною – від закликів до адекватних дій та тверджень, що Варшава вирішила у стосунках з Києвом відійти від ролі його адвоката і замість того стати прокурором, до більш стриманих оцінок, в яких переважала позиція, що загострення українсько-польських відносин вигідне лише Москві, а заяви польських політиків спрямовані більше на «внутрішнього споживача націоналістичної риторики».

Таким чином, українсько-польські відносини у новітню добу пройшли шлях від добросусідства до стратегічного партнерства. У середовищі українських політиків, учених, пересічних громадян укоренилося сприйняття Польщі як «адвоката України в Європі» і як надійного стратегічного партнера.

Водночас у 2016 р. окремі нормативні акти та заяви польських владних інституцій поставили під сумнів перспективи

партнерства. Польський політикум заповнили праві ідеї та націоналістична риторика. Цей факт, зрештою, відповідає сучасним тенденціям, виступаючи реакцією на певну трансформацію системи міжнародних відносин, характеристиками якої є зміна ролі ключових міжнародних акторів, часткове згортання глобалізації, міграційна хвиля, євроскептицизм. При цьому на офіційному рівні Варшава політику стратегічного партнерства не відкидає.

На думку багатьох експертів, українсько-польські відносини на сучасному етапі проходять закономірний в контексті усвідомлення кожною стороною пріоритетності власного національного інтересу процес, який можна охарактеризувати гаслом «від ілюзій братерства до реалій партнерства». Сьогоднішній день, безумовно, ставить нові виклики перед обома державами.

Література

1. Державний візит до Республіки Польща Президента України Петра Порошенка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mfa.gov.ua/ua/news-feeds/foreign-offices-news/30814
2. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво [Електронний ресурс] // Сторінка законодавства ВР України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_172
3. Майбутнє відносин України і Польщі «під питанням» через історію – Качинський [Електронний ресурс] // Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України. 30. 01. 2017. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/01/30/7060876/>
4. Сейм Польщі визнав Волинську трагедію геноцидом [Електронний ресурс] // Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України. 22. 07. 2016. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/07/22/7052476/>
5. Спільна заява Президентів України і Республіки Польща «До порозуміння і єднання» // Урядовий кур'єр. – 1997. – 24 травня.
6. Східне партнерство ЄС: Додаткові можливості для євроінтеграції України / [І.Ф. Газізулін, М.М. Гончар, О.В. Коломієць [та ін.]; за ред. В. Мартинюка; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К.: Агентство «Україна», 2009. – 84 с.

7. Янків М. Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат (політико-економічний і секторальний аналіз) / М. Янків. – Львів: Світ, 2011. – 384 с.
8. Priorytety Polskiej polityki zagranicznej 2012-2016 r. [Електронний ресурс] MSZ Rzeczypospolitej Polskiej. – Режим доступу: <http://www.msz.gov.pl/resource/aa1c4aec-a52f-45a7-96e5-06658e73bb4e:JCR>

Завербний Андрій

*к.е.н., доцент кафедри
зовнішньоекономічної та митної діяльності
Національний університет «Львівська політехніка»*

Псуй Мар'яна

*к.е.н., асистент кафедри
економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»*

ЕНЕРГЕТИЧНА СКЛАДОВА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В кризових умовах господарювання надзвичайно актуальною стає проблема енерговитрат. Особливо це стосується енергозалежних країн, серед яких, на жаль, є й Україна. Дана проблема погіршується значним рівнем енергозатратності економіки, який в Україні є одним із найвищих у світі [1, с. 115, 2, с. 167-168]. Адже, над енергозбереженням європейські та інші країни світу почали активно працювати ще з 1970-х рр. (період першої світової енергетичної кризи). В цей час економіка України «дотувалася» дешевими енергоресурсами союзу, що абсолютно не мотивувало до енергоощадності. Історично склалося, що економіка України мала надзвичайно високий рівень залежності від Росії. Дана залежність перешкоджала самостійному розвитку України в політичному, економічному напрямках.